

Datum
2022-11-16
Adress
Rönbladsgatan 1 B
Diarienummer
GRF-2022-31998

Yttrande

Till
Justitiedepartementet

Tjänstemannaremiss Förfrågan från utredningen om Förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter [Ju 2022:03]

Grundskoleförvaltningen lämnar härmed följande yttrande:

Sammanfattning

Utlämnande till brottsbekämpande myndigheter förekommer främst i samband med att polis eller åklagare inkommer med en begäran. I praktiken upplevs det vara relativt ovanligt att en sådan begäran inte kan tillmötesgå. Skolorna lämnar idag ut stora mängder information till socialnämnden. I den mån en avgränsad och välavvägd uppgiftsskyldighet ska införas i förhållande till brottsbekämpande myndigheter bör övervägas om den lämpligen bör begränsas till att omfatta socialnämnden.

Grundskoleförvaltningens inställning till ett förslag om utökad informationsdelning beror ytterst på förslaget närmare utformning och innehåll. Utifrån vad som framkommit i nuläget är förvaltningens generella hållning att förslaget inte bör genomföras i förhållande till grundskolornas verksamhet. I den mån möjligheterna att utlämna information till brottsbekämpande myndigheter ska utökas är det av stor vikt att förutsättningarna är tydligt avgränsade, förutsebara och proportionerliga.

Yttrande

Nedanstående svar på Justitiedepartementets frågor utgörs av en sammanställning utifrån uppgifter från kanslienheten på grundskoleförvaltningen, utbildningschef, dataskyddssamordnare, medicinsk elevhälsa samt övrig elevhälsa. Svaren ska läsas som en fingervisning och inte som definitiva svar utifrån situationen på samtliga grundskolor.

Grundskoleförvaltningen vill framhålla att det är svårt att svara i konkreta ordalag när underlaget och frågorna i vissa delar är så allmänt hållna och omfattande till sin utformning.

1. I vilken utsträckning delar skolan idag information med de brottsbekämpande myndigheterna? Vilka sekretessbrytande bestämmelser tillämpas vid utbytet?

a. Elevhälsans medicinska gren?

Vanligast är att utlämnande av sekretesskyddade uppgifter till polisen sker med samtycke från berörda elever/vårdnadshavare med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 1 § OSL. Personal inom den medicinska elevhälsan får även lämna relevanta och begärda uppgifter ur journalen till polis eller åklagare, exempelvis i fråga om vissa begångna brott enligt 10 kap. 23 § OSL. Det är dock bara relevanta och begärda uppgifter som får lämnas. Utlämnande till brottsbekämpande myndigheter utan samtycke förekommer främst i samband med att myndigheten inkommer med en begäran. Det är den medicinska personalen som bedömer vilka uppgifter som ska lämnas ut. I sammanhanget kan nämnas att HSL-personal inte är undantagna bestämmelsen i brottsbalken om straff för skyddande av brottsling. Dock är det allvarliga brott som avses.

Det upprättas alltid en anmälan till socialtjänsten vid oro för att ett barn befinner sig i farliga situationer eller på annat sätt far illa, jfr 14 kap. 1 § Socialtjänstlagen och 10 kap. 28 § OSL. Startar socialtjänsten en utredning kan de sedan begära ut journalhandling och uppgifter från medicinska elevhälsan. Då är medicinska elevhälsan skyldig att bistå med information.

b. Annan elevhälsa?

Det sker idag ett kontinuerligt informationsutbyte med bl.a. polisen via olika samverkansgrupper. Informationsutbytet är dock på övergripande nivå och avser inte enskilda individer. Ett utlämnande på individnivå förutsätter samtycke eller att någon annan sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig.

På individnivå lämnas sekretesskyddade uppgifter (jfr. 23 kap. 2 § första stycket OSL) till brottsbekämpande myndigheter främst i samband med att polis eller åklagare inkommer med en begäran. Relevanta sekretessbrytande bestämmelser härvid är bl.a. 10 kap. 24 och 27 §§.

c-d. Elevstödjande verksamhet i övrigt/Verksamheten i övrigt?

Skolan kan lämna uppgifter till polisen på eget initiativ, exempelvis i samband med att en polisanmälan upprättas. Det finns inte någon skyldighet för en skola att polisanmäla elever vid misstanke om brott, men det finns heller inget formellt hinder mot att skolan gör en polisanmälan. Från förvaltningens sida brukar viss restriktivitet förordas, även om närmare överväganden får göras i det enskilda fallet utifrån det misstänkta brottets art, elevens ålder m.m. Det ankommer ytterst på skolenheten att avgöra om en polisanmälan ska göras.

En betydligt vanligare situation då uppgifter delas med brottsbekämpande myndigheter är i samband med att polis eller åklagare kontaktar skolan, exempelvis för att begära ut information i samband med en brottsutredning. Relevanta sekretessbrytande bestämmelser härvid är bl.a. 10 kap. 24 och 27 §§ OSL. Det kan dock framhållas att bestämmelserna i 23 kap. 2 § andra och tredje stycket OSL innehåller raka skaderekvisit. Det är således fråga om svag sekretess.

Det föreligger lagstadgad anmälningsskyldighet till socialnämnden vid misstanke om att ett barn far illa. Skolorna lämnar stora mängder information till socialnämnden.

2. Finns det någon bestämmelse som rör informationsutbyte som anses vara svår att tillämpa?

Det förefaller inte som att någon enskild bestämmelse utmärker sig som särskilt svårtillämpad. OSL upplevs dock i allmänhet som svåröverskådlig och svår att tillämpa för den enskilde medarbetaren. Den medicinska elevhälsan anser att nuvarande lagar och riktlinjer är förhållandevis tydliga.

3. I vilken del av verksamheten bedömer ni att det kan finnas uppgifter av intresse för de brottsbekämpande myndigheterna?

Det kan i någon mån förekomma hos all personal som arbetar nära eleverna. Enligt den medicinska elevhälsan i Malmö är det mest troligt att andra verksamhetsgrenar än den egna har mer information kring elevernas eventuella medverkan i brottsliga sammanhang.

4. Hur går informationsutbyte till i praktiken? Sker det inom ramen för en samverkansgrupp, när ett brott har ägt rum eller kontaktar t.ex. Polismyndigheten skolan i brottsförebyggande syfte/inom ramen för spaning/utredning?

Den vanligaste situationen är att polis eller åklagare kontaktar skolan för att begära information, ofta i samband med en brottsutredning. Grundskoleförvaltningen frågar därvid vad brottsmisstanken gäller och tar ställning till vilka uppgifter som kan lämnas ut. Det uppfattas i praktiken vara relativt ovanligt att en begäran från polis eller åklagare inte kan tillmötesgås.

Grundskoleförvaltningen deltar i flera brottsförebyggande samverkansgrupper och har olika kontaktytor med polisen och andra aktörer, exempelvis inom ramen för SSPF, CTC och Örat mot marken. De informationsutbyten som sker härvid är dock på övergripande nivå. Syftet är bl.a. att anta ett helhetsperspektiv vilket medför förbättrad kvalitet i insatserna till barn och unga samt att ge skolorna möjlighet att lyfta sociala problem i närområdet som anses påverka skolans verksamhet såsom störande gäng, skadegörelse, anlagda bränder och drogförsäljning.

5. Vilka rättsliga hinder uppstår i samband med informationsdelning med brottsbekämpande myndigheter? Finns några andra, icke rättsliga, hinder?

De uppenbara juridiska hinder som finns är rådande sekretesslagstiftning och eventuella dataskyddsrättsliga begränsningar. Som anförts ovan förefaller det dock i praktiken vara ovanligt att ett utlämnande inte kan ske i enlighet med begäranden som inkommer från polis eller åklagare.

- 6. Polismyndigheten har framfört att den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 18 c § offentlighets- och sekretesslagen kan vara svår att tillämpa för personal inom hälso- och sjukvården (elevhälsans medicinska gren) och att detta kan leda till att information inte delas i den utsträckning som är möjligt. Har ni några synpunkter på den aktuella bestämmelsen eller tillämpningen av denna?**

Den aktuella bestämmelsen avser uppgifter som kan antas bidra till att förhindra att en enskild utsätter sin närstående för vissa vålds-, frids- eller sexualbrott. Den medicinska elevhälsan upplever inte att den aktuella bestämmelsen utmärker sig som särskilt svårtillämplig.

- 7. De brottsbekämpande myndigheterna föreslår en (utökad) skyldighet för hälso- och sjukvården att underrätta brottsbekämpande myndigheter om personer som kan utgöra ett hot. De anser också att det bör finnas en större möjlighet än i dag för hälso- och sjukvården, inklusive elevhälsans medicinska gren, att på begäran lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna.**

- a. Vad är er inställning till en sådan utökad informationsdelning som föreslås?**

Det beror ytterst på hur förslaget närmare skulle vara utformat, hur långtgående och tydligt avgränsat det skulle vara samt vilken nytta det skulle förväntas medföra. Utifrån vad som framkommit i nuläget är dock grundskoleförvaltningens inställning att förslaget inte bör genomföras i förhållande till den medicinska elevhälsan med anledning av vad som anförs under nästa punkt.

- b. Vilken påverkan kan förutses för elevhälsans medicinska verksamhet om den ökade informationsdelningen skulle genomföras?**

Förslaget riskerar att bli kontraproduktivt då risken är stor att barnen slutar anförtro sig till medicinska elevhälsan så snart det blir känt att sådan personal har skyldighet att rapportera till polisen. Det är viktigt att främja och värna om det förtroende barn har för att våga prata med exempelvis skolsköterskan. Att barn med vårdbehov söker och anförtror sig till vården i ett tidigt skede utgör i sig en skyddsfaktor och har en brottsförebyggande effekt. Förslaget i sin nuvarande form riskerar att skada förtroendet och försvåra den medicinska elevhälsans uppdrag. Medicinska elevhälsans uppdrag är hälsofrämjande och förebyggande ur ett holistiskt perspektiv och inte enbart brottsförebyggande. Enligt den medicinska elevhälsan är det vidare mer troligt att andra verksamhetsgrenar har mer information kring elevernas eventuella medverkan i brottsliga sammanhang. Om den medicinska elevhälsan upptäcker eller får veta att en minderårig elev är delaktig i brottslig verksamhet skrivs en anmälan till socialtjänsten. När det gäller allvarlig psykisk ohälsa agerar personalen genom att skicka remiss till psykiatrien eller anmäla till socialtjänsten.

c. Ser ni några rättsliga hinder mot att informationsutbytet utökas på de sätt som föreslås?

Det beror på förslaget närmare utformning och innehåll.

d. Hur ser ni på om en uppgiftsskyldighet även skulle omfatta andra verksamhetsgrenar?

Förvaltningen vill återigen framhålla att frågan är beroende av hur en sådan uppgiftsskyldighet närmare skulle vara utformad samt hur långtgående och tydligt avgränsad den skulle vara. Utifrån vad som hittills framkommit om förslaget anser grundskoleförvaltningen att det finns risk att en sådan ordning skulle vara ineffektiv och oproportionerlig i förhållande till ändamålet. Det finns också en uppenbar risk att en uppgiftsskyldighet skulle skada elevernas förtroende för skolan och skolpersonalen. Hur stora dessa risker är beror på uppgiftsskyldighetens närmare innehåll och omfattning.

8. Finns det några dataskyddsrättsliga hinder mot att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i större utsträckning än vad som sker idag? Vilka bestämmelser är det i så fall som utgör hindret?

Ett definitivt svar på frågan behöver föregås av en grundlig rättsutredning. Det kan dock nämnas att ansamling av personuppgifter för annans räkning eventuellt kan vara problematiskt ur dataskyddshänseende. För vissa andra överväganden härvid, jfr HFD 2021 ref. 10.

9. Efterfrågar skolan information från de brottsbekämpande myndigheterna för att kunna lämna ut information? Vilken slags information efterfrågas?

I fråga om sekretesskyddade uppgifter krävs i regel viss information från brottsbekämpande myndigheter för att fastställa huruvida en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig. Exempelvis bryts sekretessen enligt 10 kap. 24 § OSL om uppgifterna angår misstanke om ett begånget brott, fängelse ingår i straffskalan för brottet och brottet i fråga kan antas föranleda någon annan påföljd än böter. För att kunna avgöra om dessa rekvisit är uppfylla krävs viss information, exempelvis brottsrubricering.

10. Vilken påverkan kan förutses på skolans uppdrag om informationsdelningen med de brottsbekämpande myndigheterna skulle utökas?

Förslaget påverkan beror på dess närmare innehåll och omfattning. Frågan bör utredas grundligt. Å ena sidan finns risk för att elevernas förtroende och trygghet i förhållande till skolan och skolpersonalen urholkas, vilket skulle försvåra skolans uppdrag och riskera att få kontraproduktiva och svåröverskådliga konsekvenser. Å andra sidan kan det bidra till en trygg och säker skol- och lärandemiljö att upptäcka och förebygga brott och kränkningar.

I den mån möjligheterna att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter ska utökas är det av stor vikt att förutsättningarna för ett sådant utbyte är tydligt avgränsade, förutsebara och proportionerliga. Utifrån de oprecisa och vidsträckta formuleringar som

återges i bakgrunden till Justitiedepartementets förfrågan ser grundskoleförvaltningen risk för ett omfattande och slentrianmässigt utlämnande av integritetskänsliga personuppgifter som ofta saknar koppling till kriminalitet, exempelvis uppgift om enskilda elevers begränsade umgänge eller psykiska ohälsa.

11. Ser ni att eleverna skulle påverkas på något sätt vid en utökad informationsdelning med de brottsbekämpande myndigheterna?

Se svar på föregående fråga.

12. Finns det andra synpunkter som ni vill lämna som berör utredningens arbete med förbättrade möjligheter att utbyta information?

Grundskolorna har idag en omfattande anmälningsskyldighet och överlämnar stora mängder information till socialnämnden inom ramen för den obligatoriska anmälningsskyldighet som regleras i 14 kap. 1 § SoL. Socialnämnden har i regel bäst helhetsbild av utsatta elevers situation och utgör en knutpunkt för information om riskfaktorer hos barn och ungdomar. I den mån det är aktuellt att införa en avgränsad och välavvägd uppgiftsskyldighet i förhållande till brottsbekämpande myndigheter bör därför övervägas om den lämpligen bör begränsas till att omfatta socialnämnden, snarare än att skolorna skickar till stor del samma uppgifter till två olika myndigheter.

Grundskoledirektör

Peter Lindberg